

ALEXA GAVRIL BÂLE

Povești cu Fata Pădurii și Omu Noptii

Am auzât tăt felu de întâmplări. De văzut o de pățat, io n-am văzut, nici n-am pățat.

Zâcé o vecină, o murit de vo câțiva ai, stăte la a doua casă de aci, zâce vecina că într-o noapte o auzât oricé pă afară, pân odor. S-o uitat pă fereastră și a văzut on om mare, îmbrăcat în alb, l-o văzut bine, umbla pân odor, cât încolo, cât încoace. Omu Noptii o fost, zâcé că tare bine l-o văzut.

Mama mé o mărs odată la moară în Șișești cu o femeie de aici, cu una Todorică. O gătat de măcinat noaptea și o pornit cătă casă. Când o ajuns pă Mociră o văzut o pădure mare înaintea lor. O dat să o ocolească da și-n lătura în care o vrut a meré a fost tăt pădure, tăt pădure o fost ori încotro s-o întors, batăr că pă Mocira n-o fost pădure, numa mai departe on ptic cătă Șândrești, da aceie era de-o lătura și hăt departe de cărarea de păstă Mociră.

Mama, cu Todorica o umblat, cât o umblat, cu sacii cu fărină în spate, da n-o putut trece de pădure. O văzut pădure în tâte lăturile și o început a zâce rugăciuni și a face cruce. Dintr-o dată li s-o limpezit cărarea și o putut vini acasă.

Tata, Ion l-o chemat, Ianoș că așe le zâcé mai demult la Ioni, zâcé că pă Mociră, între Șișești și Unguraș, tare grozav umbla Fata Pădurii. De treci noaptea pă acolo, te zăpăcé de cap și cine știe ce vidéi ori încotro o luai.

Doamne, feri, de rău, da cât trăiești multe poți păți, și bune și rele. Zâceu bătrânii că dacă crezi în povești de aiste și se pot întâmpla, dacă nu crezi, nu se întâmplă. Dacă-ți povestește cineva o poveste cu Fata Pădurii și crezi, îi adevărată, dacă nu crezi, nu-i adevărată. Tăt tătucu zâcea aieste.

De multe ori întâmplările-s după om.¹

Sunt locuri care-s ciudate, locuri unde se petrec lucruri interesante.

Eram tânără și într-o sară am venit cu soțu să dormim aicea la ai mei că ei s-o dus oriunde și o trebuit să nu fie casa singură pă noapte.

Când am intrat pă poartă, din jos mi s-o acățat on scai de on picior, m-am oprit și m-am întors să-l descăț de pă ciorap.

Când m-am aplecat să ieu scaiu am văzut o lumină galbână ieșând din pământ, o lumină galbână rotundă înconjurată de un cerc roșu. Lumnina s-o ridicat în sus și o zburat păstă dealuri cătă Mogoșa, unde o și dispărut. Am venit și ne-am culcat în casă la tata, da

¹ Performer Ecaterina Ardelean, 72 ani, Unguraș, 8 martie 2019.

io nu am tare putut dormi. Tătă noaptea am sâmtât că mă strânge oarecé de grumaz și mă apasă tare pă tept.

Mi-am zis rugăciunile și m-am gândit la sângele lui Iisus și s-o depărtat de la mine duhul cel rău.

Altădată m-am dus cu pruncii mei și cu nora și cu jinerele, cu nepoții, într-o duminică după-amiază la iarbă verde pă Valea Albă, cătă Bloaja.

Ne-am dus cu două mașini. Și de la drumu forestier am parcat pă un drum lateral în dreapta. Io cu o nepoată ne-am dus pă un drumuleț în stânga, ce urca pă un deluț. Cred că nu am mârș zăce, poate douăzăci de metări și înainte am văzut o pădure mare, întunecată. Eram cu nepoata de mână și am vrut a mă întoarce înapoi, da nu am putut merge către ceilalți că era o groapă mare, mare, întunecată, ce gânde-i că-i fără fund. M-am gândit cum să pășesc că oi ptica, cu nepoata de mână, în prăpastie. Am stat așa, câteva clipe și am vrut să mă întorc înapoi, cătă pădure, să mă duc acolo. Mă gândém oi și ieși oricum, da dacă pășesc cătă prăpastie, oi ptica în întunericu de acolo, cu nepoata de mână și nu om mai putea ieși.

Cum stătém așa nehotărâtă, m-o strâgat alt nepot, de la mașini: „Ce faci mătușă, de ce nu vii la noi?”. Atuncea m-am ca trezit de cap, prăpastia dinaintea mé o dispărut, da și pădurea dinapoi. Am văzut mașinile și m-am dus cu nepoata de mână până la ceilalți.

Așa cum zice în Biblie sunt locuri răle, unde-s legate duhuri care să amestecă în viața noastră.

Numa că trebe să te încrezi în puterea lui Dumnezeu și în a sânjelui lui Iisus.²

Pă mulți o purtat Fata Pădurii, am auzit multe povești.

Pă moșu Ion, pă Chira, l-o purtat într-o noapte, pă după iaz, iazu de la flotație, tătă noaptea l-o purtat. O umblat pă după iaz până s-o hrănit de mârș.

Mai demult o fost asta, nu mai știu în ce an, o tăiet lemne aici pă Săcături, cu Găvrila lu Lotru și cu mai mulți oameni. O băut horincă, cum béu oamenii, când gată o treabă, on lucru greu. După ce o băut, s-o împrăștiat oamenii, s-o dus, care încotro, cătă casă, tăt omu la casa lui. La moșu Ion i-o mai rămas oaricé horincă-n oiagă și pă unde o umblat, pă unde nu, de o ajuns la Păru Diacului.

La Păru Diacului s-o întâlnit cu un om, cu on om pă care nu l-o cunoscut, da s-o pus sub păr la băut de horincă. O băut horinca rămasă în oiagă. O tăt închinat și o băut. La o vreme, moșu Ion o zis că a meré acasă. Și omu cu care o băut și pă care nu l-o cunoscut, n-o știut și nu știe nici astăzi cine-i și cine o fost, o zis că meré și el acasă. O pornit fiecare cătă casa lui, da Moș Ion nu o ajuns până în ceie zi, după ce o răsărit soarele. În loc să o ieie cătă sat, o luat-o în ceie lătore cătă Călundre și o ajuns după iaz, după iazu de pirită. Pă după iaz o umblat tătă noaptea, o umblat până după ce o răsărit soarele și apoi s-o deșteptat că nu-i bine pă unde umblă.

² Performer Karina Bindiu, Cavnic, 4 aprilie 2019.

Moș Ion, la Păru Diacului, în noaptea ceie o băut horincă cu dracu și dracu l-o și purtat pă după iaz tătă noaptea până pă dimineață.

Asta cu purtatu Fetii Pădurii, că l-o purtat Fata Pădurii pă unu, pă altu, o că l-o purtat dracu pă nu știu cine, poate o fost, poate n-o fost, poate o fost povești adevărate, poate o fo numa povești, povești de adormit copiii.

Asta a fost cu Moșu Ion, da și Petrea din Poiană, care o fost mulți ani păcurar la oi, omu, îi drept că-i și cam bolnav, beteag, să cam mătreșă.

O băut odată cu Petrea al meu și o povestit cum într-o noapte o venit la el la colibă, la stână, o femeie frumoasă. El s-o dus după ea și numa n-o ajuns-o, ea să tăt duc înainte, el după ea și tăt așe o umblat tătă noaptea după ea pân poieni, pân păduri și pân văi.

O ajuns pă la Cornu Tisii și o văzut că nu meré bine și femeia o dispărut și n-o mai văzut-o. S-o întors înapoi, la colibă. Pă dimineață s-o dus pă unde o umblat și n-o văzut numa urmele lui și urma de cal potcovit, n-o văzut urme de încălțări de femeie.

Oricé umblă pă aici că nici Petrea meu n-o nimerit tătă noaptea pă când o venit de la lucru. Într-o noapte întregă o trecut și-n sus și-n jos, numa n-o nimerit acasă. Oricum o umblat, defel numa n-o ajuns acasă.

O povestit apoi că o gândit că ba aici îi casa, ba dincolo, pă când meré în lătura ceia, o vedea în ceie lătura. O trecut cât în sus, cât în jos, în sus o ajuns pă la Milierea Ptierdută. Cu greu o ajuns acasă, cam pă dimineață.

Am mai pățat o dată cu pruncii, viném cu iei de la stână din Răchițele. Așe merém la amniazăț la muls și după ce muljăm, după ce gătam mulsu, încărcau coșu, luam oricé și-n mână și coboram câtă casă.

Într-o zi, era după-amiazăț pă la 2 – 3, am venit cu pruncii, cu Ilie și cu Nuțu, că ei o fost rămasă din ceie zi la stână să se joace, să dăie în strunji.

Cum viném cu iei, cu pruncii prin pădure, le povestem pilde dintr-o carte de rugăciuni, când am ajuns pân Fundu Mnilierilor, Ilie o făcut odată: „Pfiuiiii, mamă, mă strânge un șarpe de piept.” Nu am văzut nimică, am vinit cât am putut de repede câtă casă. De acolo la prunc numa nu i-o fost bine, tăt îmi spune că vede ba una, ba alta, ba un fel, ba altu, s-o temut, mai ales să steie singur. De la o vreme, tăt auzându-l că spune că vede una alta, m-am temut și io, vezi cum îi cu pruncii de la spaimă una-două pot face boală, epilepsie, „boala copilului” cum îi spune.

M-am dus cu iel la un popă în Șurdești, i-o făcut rugăciuni și i-o trecut spaima.

Tot cam așe am pățat și cu Nuțu. El tăt vide un om cu oți de cărbune, oți arzători. Și pă iel tăt cu rugăciune l-am scos.

Așe am petrecut eu, am pățat tăt felu de pățanii, de întâmplări prostești, nu gătam cu una, pățăm alta.

Povesté moșu aista de aci, Gheorghe Șchiop l-o chemat, Vojoiu îi zice în sat, că mai demult, când o fost el mai tânăr, o mărs la fân pă Muta Mare, cu vaci, cum mniei, cum să

meré atuncia, ieșei cu tăte de acasă și până nu gătai nu înturnai, făcei colibă la pământ și acolo înoptai.

Moșu o povestit că într-o vreme, noaptea, o auzât cât horind, cât tiotind, pă Valea Mutii, cât horé, cât tioté, voce de femeie, horé, da hore să n-o înțelegi.

Când o fost odată, o tiotit și moșu, o răspuns la tiotitura femeii de pe vale. Pă când s-o culcat în colibă o venit amuce și tătă noapte l-o apăsât pă tiept și l-o strâns de grumaz, tătă noaptea l-o căznit.

De atuncea, orice tiotitură o auzât, n-o mai răspuns și ne-o spus și la noi să nu răspundem când auzâm tiotind, mai ales noaptea, că poate hi Fata Pădurii, ori tăt felu de duhuri răle care te pot lua și te duc cine știe până pe unde, te pot freca și chinui tătă noaptea.

Moșu o trăit mult, o fost om tare harnic și curajos, avé un cal fain și pușcă, până pă la 80 de ani. Meré câteodată pă la pământuri, urca pă cal, cu gubă și cu pușca-n spate, gândéi că-i haiduc.

Mai povesté mai demult că aci, pă vale, vidéu oamini noaptea lumnini, strigoi umblând pă vale cât în sus, cât în jos.³

Eu am stat (locuit) pă Dumbravă, între Făurești, Roșia de la Berința și Lăscâia, loc pustiu, numa imaș, huciuri și un pic mai departe pădurea bisericii din Făurești, din Capu Văii Negrii, de la Staniștea lui Pricole și apoi Dosu Berinții.

Mă mai uitam să nu fure oamenii lemne, eram la înțelegere cu păduraru. Veneau făureșteni, lăscâieni și cetățalueni, mai ales, cu carăle după lemne de foc, mai ales noaptea.

În '77 am rămas văduvă, cu prunci mici, îmi mai dădeau oamenii câte oricé și mai închideam ochii când meréu la pădure. Le spuneam să umble pă mai de-a ferea să nu se întâlnească cu păduraru. O fost cum o fost, da până la urmă ne-am descurcat tăți. Cam așe o fost vremurile atunci.

Aceie vreiem să zâc, am umblat noaptea, mult, ba vinem aici în sat, în Făurești, ba pân Cetățele, ba, dacă auzâm tăind în pădure și lemnu pticând, merém și până în pădure cu lompașu să vād cine taie, cine fură lemne. Nu am văzut nimică, nu am văzut-o nici pă Fata Pădurii, nici pă Omu Noptii, nici nu m-am pierdut, nici nu m-o purtat oricé.

Da de văzut am văzut oricé, pă Fata Pădurii, când am fost mnică, am văzut o femeie mare, mare, înaltă, cu zadie neagră pă cap, cu rochie neagră și cu cămășă neagră. Avé pticioare mari ca de cal, copite.

Eu îs de fel din Șindrești, m-am măritat în Făurești da am stat mulți ani pă Dumbravă, apoi m-am mutat aici în sat.

Când am fost mai mnică, era război, m-o dat ai mei la diecița din Berința să stau la iei că nu avéu copii. Nu de slujnică m-o dat, m-am dus la ié să stau să-i țin de urât că era singură. O fost avută un fecior, da i-o fost murită și bărbatu îi era la război. De fapt nu tata

³ Performer Reghina Bărbos, 67 ani, Șurdești, 2019.

m-o dat de slujnică, io am vrut a meré. Noi, în Șindrești, am stat bugăt de bine, avém o pereche de cai, vaci, ceva pământ, nu eram atâta de lipsiți ca să mă deie ai mei de slujnică, da io am vrut a meré că vidém că tata îi cumpără la soră-mea și la frate-mio câte oricé și mie nu. Eu eram mai mică și aveam doi frați mai mari, o soră și un frate. La iei le mai cumpăra una alta, câte o hăinucă, că fiind mai mari ca mine trebuiau să mai iasă între oameni. Așé că io am vrut a meré de slujnică la diecița din Berința. Tata nu o vrut să mă leșe, o zis că-s mică și slabă și cum m-oi descurca eu în sat străin, la oameni străini!

Diecița din Berința o fost tare de treabă cu mine. Patru ani am stat la ié, o zis să mai stau un an și mi-a da o mașină de cusut. Nu am vrut a sta, m-am dus la o notărășiță în Mănăștiur unde am mai slujit un an și unde mi-o fost tare bine, nici în pântice la mama nu cred că mi-o fost mai bine. Notărășița era fata protopopului de Copalnic Mănăștur și era văduvă, pă bărbatu iei l-o omorât ungurii când s-o retras în '44. Când o auzât că să retrage stăpânirea ungară, o scos steagu românesc și o vinit armata ungară care se retrăjé, l-o luat și l-o dus. N-o mai vinit înapoi. S-o auzit că l-o împușcat. Notaru o mai avut un frate, pă popa Mihalca din Șurdești. Notărășița avé gospodărie, animale, holde, da io eram harnică și tare o fost bună cu mine. Când s-o retras ungurii eu eram în Berința la dieciță. Ungurii luau tăt ce prindeu: vaci, porci, cai și oameni care să-i ajute la transport. Oamenii să ascundéu cu marhăle pân huciuri și păduri, cât mai departe de drum.

Într-o sară, cu o femeie care era tăt din Șindrești, slujnică și ié în Berința, ne-am înțeleș să ne ducem până acasă în Șindrești să ne aducem oricé haine. Era război, să retrăjeu armatele, ungurii și nemții. Ne-am dus pă mai de-a ferea să nu ne întâlhim cu soldații care luau marhăle și porcii de la oameni și oamenii îi ajutau la transport.

Era cărare pă lângă drumul de la Cărpiniș pă lângă pădure, păstă imaș până în Șindrești. Cum am mărș pă cărare, pă lângă drum, am auzât cum vine din spate o coloană de soldați. Ne-am băgat repede în pădure să ne ascundem până or trece. După ce o trecut armata am ieșit iară la cărare, da femeia cu care eram nu o mai apărut. Nu am putut-o nici striga că m-am temut că m-or auzi militarii, să însera, așé că m-am dus singură mai departe, pă cărare, pă lângă drum cătă Șindrești.

Când am fost în vârf la Vrănicioară, între Cărpiniș și Șindrești, am văzut înaintea mé o femeie mare, mare, înaltă cam cât două, tri femei normale de înaltă, meré pă cărare. Nu i-am văzut fața, era îmbrăcată în negru, cu rochie până în pământ.

M-am gândit că nu-i lucru curat. Să aduna zua cu noaptea, am prins a zăce rugăciuni și a face cruci. După ce am făcut cruce, dintr-o dată femeia dinaintea mé s-o depărtat, s-o depărtat văzând cu ochii, s-o tăt depărtat până n-am mai văzut decât un nor negru care s-o destrămat și n-am mai văzut apoi nimnică.

Am ajuns acasă hăt târziu, a doua zi m-am întors în Berința. De femeia cu care am fost și n-o mai venit din pădure, n-am mai auzit nimnică, nici n-am mai văzut-o de atunci, nici nu mai știu cum o chema, am uitat. Ce s-a hi putut întâmpla cu ié numa bunu Dumnezeu știe. Asta o fost sângura dată când am văzut pă Fata Pădurii în 94 de ani, ba că ieu am stat între sate, pă Dumbravă, la Făurești, loc tare, tare pustiu.

Petrea lu Vasoc, bunicu meu o fost vânător, mare vânător, bun pușcaș. Îi plăceau și femeile, așa că nime nu l-o crezut când o povestit ce o pățat, o zâs lumea că numa la babe îi stă gându.

Într-o noapte o stat de pândă la mistreț pă aici pă óriunde, pă sub Mogoșa. Noaptea într-o vreme o văzut înaintea lui o femeie care-l tot chema. I-o făcut semn cu jejetu să margă după ié. El s-o dus după ié, nu s-o gândit că poate hi lucru rău aiesta. L-o purtat tătă noaptea pân păduri, pân huciuri, pân văi și pă coaste. Până dimineață o umblat fără să știe pă unde. Când s-o trezit de cap n-o știut unde-i, era în altă parte, nu de unde o pornit. Tăt era sfârticat și zdăriet, era năsădit de gândeii că l-ar hi trasă calu după iel în fugă. Numa că era rupt tăt, da n-o fost pterdută nimnică, pușca, tașca, tăte erau la iel. Nici cartușe nu fost pterdută. S-o urcat încoace, încolo pă dâmburi să se orienteze unde-i. Era departe tare de unde o pornit. S-o dus acasă când o povestit la oricine, nimeni nu-l credé, zâcé că di la femei i se trage cum îi erau tare dragi femeile cine știe ce o disat și de órice l-o dus pân somn după femeia care l-o chemat.

O fost și sunt tăt felu de draci. Ba umblă și te poartă Fata Pădurii, ba te întâlnești cu Omu Noptii, ba sunt femei care știu face cu dracu.

Bunicu o umblat să cumpere o vacă. S-o gândit să caute aici pân Șurdești să nu aibă de umblat pân târguri. O fost înt-on loc și o văzut pă păretele grajdiului acățată o doniță, în care să mulje vaca, pă jumătate era în ié ovăz boabe, iar în ovăz împlântat un cuțat. O mai văzut asta într-un loc or două și n-o luat vacile de acolo că s-o gândit că acele femei știu face cu dracu.

Când am avut câte un mânz pă lângă casă, numa aflam broaște râioase, mai ales dând să se bage în grajd. Le-am luat întădeuna și le-am dus la râu. Păstă una cum o ducem într-o tigiaie, că am făcut sâmnu crucii și să vezi cum s-o agitat, cum s-o zbătut și s-o îmblătit. Când am ajuns la râu am aruncat-o în mijlocu râului, da una-două o înotat cătă mal și m-am temut că a întoarce înapoi acasă.

Mi-o fo betegă o vacă, n-o putut fâta, după ce o fâtat, numa n-o mâncat o săptămână mai nimnică, vaca o fost tare rău. Înt-o sară am aflat o broască mare râioasă care era în odor lângă niște lemne și o vrut a meré cătă grajdi. Am luat-o cu două așchii și am pus-o înt-on blid rău și până să mă duc la râu cu ié, am pus blidu pă o grămadă de lemne. Nu m-am îndepărtat bine că blidu s-o îmburdat și broasca o vrut a veni cătă casă. Am luat-o repede în blid și am dus-o la râu, unde am aruncat-o cu blid cu tăt.

M-am dus la popa din Făurești și i-am spus de pățanie. Mi-o sfântât fârină și sare. Pă când i-am pus la vacă, n-o vrut să mănânce fârina sfințată și sarea, numa le miroasă și scutura din cap. Nu le-o lins numa după ce le-am amestecat cu tărăță. Mi-am adus aminte de moșucu, de bunicu, cum o avut o vacă ce o fost tăt bolnavă, o tăt slăbit orice i-o făcut. O tăiet-o până la urmă și, pă când, o desfăcut-o tăte organele erau uscate în ié. Ceva babă care știé face cu dracu o îngropat un ou pă care o făcut bozgone, pă unde păsté vaca și ea o

călcat pă el.

Odată, vaca noastră era legată lângă râu să pască. Bărbatul o aflat unde era îngropat oul, i să vidé numa vârful, l-o luat cu lut cu tăt cu on cuțat rău și, fără să-l atingă, l-o aruncat în râu. N-o băgat de samă să-l fi atins, da cum o umblat cu el, i-o venit un rău mare, n-o avut putere în mânuri și pticioare de-o trebuit să steie în pat două săptămâni, batăr o mårs la doctor care nu i-o aflat nimnică. Tri ani la rând o trebuit să-și scoată concediu în perioada aceie că nu avé putere să steie pă pticioare. O umblat la doctori, doctorii o zăs că nu-i află nimnică. Numa nu putea sta în sus, ca o cârpă era. După tri ai, îi drept am mers și pă la popți, pă la mănăstiri, am plătit de slujbe, s-o tomnit, și-o revenit. Era pân august asta, atunci o aflat ou, nu știu înainte ori după Sfânta Mărie Mare.

La mama i-o fost strâcată vaca. M-o trimăs pă hotar să-i aduc un stin de porumbrel dimineață până nu cânta cocoșu. M-am dus și am aflat un cătur cătă Muta Mare, am tăiet din el și am adus acasă. Pă când o cântat cocoșii am fost acasă cu porumbrelul. Sara, la muls, mama l-o pus pă scăunelu pă care stăté când muljé, l-o învălit cu o cârpă, nu mai știu dacă o fost o gubă, on sfetăr rău ori o ștergură cu care ștergé vaca pă țăță după ce o spăla, înainte de muls. Apoi mi-o dat maiu de lăut haine și o zăs să dau pă rug pân învălitoare și să zâc: „Nu bat rugu ista, nu bat rugu, bat pă cine mi-o luat laptele de la vacă”. Mama s-o dus de acolo, ié era pocăită și n-avé voie să facă de aiéste. M-a lăsat pă mine.

Pă a doua zi dimineață, numa ne trezim cu fata unei femei ce stăté sub Ptiatra Roșie pă care mama o bănuie că i-ar hi strâcată vaca, s-o băgat în casă dimineață bună și aruncă 100 lei, de ceie albastră, o aruncă jos înaintea mamei și o zăs că o trimis-o mă-sa să-i aducă la mama banii aceia cu care i-ar hi fostă datoare, datorie mai veche. Mama o zăs că nu i-o fost datoare cu nimnică mamei fetii să-și ieie banii. Fata n-o vrut, o ieșit afară în fugă pă vraniță, în drum și tăt în fugă cătă casă. O însemnat că femeia ceie i-o strâcat vaca la mama și cine știe ce o hi sâmtăt când am bătut eu rugu cu maiu de lăut haine, de aceea o trimăs-o pă fată cu banii.

Într-o iarnă, pă vremea lu Ceaușescu, în Vârful Opcinii, pruncii de la liceul din Cavnic așteptau dimineață bună autobuzul să-i ducă la școală. Era cam pă la șapte, frig, cum îi iarna. O femeie de acolo o trecut drumu pă lângă stația de autobuz. Cum meré, i-o pticat din sac oricé negru, animal, semăna cu o cârțiță ori cu un șoarece mai mare. Pruncii l-o văzut mișcându-se pe drum și cum îs pruncii blăstămați o fugit și o început a-l bate în pticioare ca pe minge, femeia s-o întors înapoi și o început să se roage de prunci să nu-i mai bată „pruncu”. De femeia aceie să povesté că știi face cu dracu.

O mai fo una, mare vrăjitoare, la noi. Nu-i zâc numele că-i trăiesc urmașii, tare multe o făcut la viața ei. O mårs o femeie la ié și i-o zăs: „Lasă-te, hăi, de lucrurile acelea, de ce

nu te leși că ești bătrână amu”. Ié o zâs că s-o lăsat, da pă unde o fost ié, pă unde o trecut și pă unde s-o băgat acolo n-a mai hi bine, nu mai poate hi bine în veci. Adică ar vini că unde o făcut ié, o legat oricé, nu mai poate desface și amu, dacă s-o lăsat rău făcut, rămâne rău.

O fost întâmplări de aieste mai demult. Să povestea. Povesteau oamenii, unii că o pățat alții că o auzât.

Merém cu lucru la bunica, torcém, să făcéu clăci mai demult. Să strângéu femeile sara cu lucru de mână. Lucrau până noaptea târzâu, până cătă unu-două noaptea și povestéu. Povestéu tăt felu de întâmplări petrecute ori auzite. Mult merém cu mama la bunica sara cu lucru mai ales toamna, târziu și iarna.

În șezătoare, am auzit de Fata Pădurii și de Omu Noptii. Nu mi le mai aduc aminte, da știu că le-am auzit.

Bărbatu-mio o fost un om tare bun, bun de tot. Nu o dohănit, nu o băut și o fost un om liniștit. Mai bun om nu cred că o putut hi, el zâcé că a veni vremea când dracu s-a băga în oameni, în bărbați și în femei, și nu s-a mai arăta în arătări de tăt felu. Și vremurile acele-s amu. Nu mai auzi de arătări, ci de răutatea și individualismul din oamenii din zâlele aieste arată că dracu-i în iei, îi băgat și vindecat. Nu știu cum și ce l-a mai putea scoate.

Mai demult, pă Mnihai de la moară l-o purtat Fata Pădurii, l-o purtat o noapte întreagă. O mârș într-o sară la socru-so, la Alesa, nu știu după ce, poate-n povești, că așé umblau oamenii mai demult, meréu sara în povești, mai ales vecinile, neamurile și stătéu până noaptea târzâu. Povestéu până li să gătau poveștile apoi meréu cătă casă. Nu știu cam pă la cât o hi pornită Mnihai de la moară de la socru-so, o fo poate cătă mnieniu noptii, cât că n-o mai ajuns acasă până pă dimineață după ce o cântat cocoșii.

Le-o mai povestit de o babă de la noi, o femeie băutoare pă care o purtat-o dracu într-o noapte, o dus-o, o tăt dus-o până o omorât-o, o aruncat-o de pe stâncă la Pogor lângă Groapa Tolanilor pă râu, unde s-o filmat filmu Pinteza Viteazu, faza cu Pinteza când sare de pă o stâncă. Până acolo o dus-o dracu ori Fata Pădurii pă femeia aceie care o fost la o nuntă, mai jos, pă lângă băcănie, băcănia lui Pode. Femeia s-o pornit să meargă poate acasă sau numa să iasă până afară, cât că, după ce o ieșit, nu o mai înturnat, o urcat da nu pă drum păstă terturi, cătă Pogor. O trecut pă la Tău Sâmii și a ajuns la Pogor, aproape de Lunca Rogozului. Nu se poate și ce s-a întâmplat de o vrut să se arunce de pă stâncă, ori s-o pterdut, n-o știut unde-i și o nimerit pă vârful stâncii și o pticat în prăpastie fără să vrie. Pă dimineață, muncitorii care meréu la lucru la Cavnic, la mină ori la flotație, o aflat-o moartă lângă drum sub stâncă. O anunțat miliția și muncitorii nu o mai mers la lucru, o așteptat pă Pogor, lângă Groapa Tolanului până a venit miliția și procuratura și le-o luat declarații. Asta o fost cu biata babă de care nu-mi mai aduc aminte cum o chemat-o.⁴

⁴ Performer Irina Pop, Șurdești, 2019.